

Інформаційна довідка
щодо проекту Цивільного кодексу України
(Кодексу права приватного)
*(реєстр. № 14394-1 від 06.02.2026)**

Анотація. Інформаційна довідка містить результати аналізу проекту Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного) (реєстр. № 14394-1 від 06.02.2026).

Ключові слова: приватні відносини, фізичні особи, юридичні особи, право особисте, право речове, право інтелектуальної власності, право зобов'язань, право сімейне, право спадкове, право приватне міжнародне, публічність прав цивільних.

Вступ

Актуальність оновлення ухваленого 16 січня 2003 року Цивільного кодексу України шляхом його рекодифікації зумовлена сукупністю чинників: необхідністю модернізації засадничих інститутів цивільного права з урахуванням розвитку цифрової економіки і європейських трендів; запитом бізнес-спільноти та громадянського суспільства на підвищення ефективності, справедливості та прогнозованості приватноправового регулювання. Так, накопичений масив змін у спеціальному законодавстві, фрагментарне корегування окремих інститутів, поява нових категорій майна та економічних моделей, істотна еволюція судової практики і доктрини об'єктивно зумовили потребу переходу від фрагментарних змін до цілісної рекодифікації приватного права.

Згідно з пояснювальною запискою метою проекту Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного) (реєстр. № 14394-1 від 06.02.2026) (далі – законопроект № 14394-1) є рекодифікація та системне оновлення приватного (цивільного) права України шляхом ухвалення нового Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного) як цілісного, внутрішньо узгодженого та ефективного кодифікованого акта. Законопроект спрямований на формування сучасної нормативної основи для регулювання приватних відносин, що відповідає викликам ХХІ століття (цифровізація, розвиток нових економічних моделей, трансформація майнового обігу, ускладнення договірних та недоговірних конструкцій, транскордонність відносин) та забезпечує належний рівень юридичної визначеності, справедливості, ефективного захисту цивільних прав та інтересів.

Основна частина

Законопроект № 14394-1 є альтернативним до проекту Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного) (реєстр. № 14394 від 22.01.2026) (далі – законопроект № 14394).

Як зазначено в пояснювальній записці, законопроект № 14394-1 підготовлено з урахуванням зауважень і пропозицій громадськості, які були висловлені до основного законопроекту № 14394 під час консультацій та

експертних дискусій і професійних комунікацій, що дозволило уточнити окремі положення, насамперед ті, що викликали суспільний резонанс і стосуються можливості зниження шлюбного віку, заборони розірвання шлюбу в період вагітності нареченої та до досягнення дитиною однорічного віку, визначення дефініції шлюбу, державної реєстрації договору, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, прав, що підлягають реєстрації, прав, правочинів або фактів, про які має бути внесено відмітку (книги 1, 6 та 9 законопроекту № 14394-1).

Цілковито підтримуючи запропоновані оновлення приватноправового регулювання відносин, орієнтовані на європейські стандарти та кращі практики, що, зокрема, сприятиме інтеграції України до європейського простору, водночас пропонуємо звернути увагу на таке.

Так, як вже відмічалось, законопроект № 14394-1 хоча і визнано альтернативним, однак по суті та змістовно він є доопрацьованою версією основного законопроекту № 14394, за виключенням тих дискусійних положень, про які наголошувалося вище, а його внесення має на меті запропонувати більш збалансовану редакцію, яка враховує суспільний запит, забезпечує передбачуваність правозастосування і відповідає сучасним підходам розвитку приватного права.

Порівняльна таблиця відмінних пропозицій законопроектів № 14394 та № 14394-1

Законопроект № 14394	Законопроект № 14394-1
<p>Стаття 1478. Право на шлюб</p> <p>1. Право на шлюб мають особи протилежної статі, які досягли шлюбного віку.</p> <p>2. За заявою особи, яка досягла шістнадцятирічного віку, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам, а у разі вагітності жінки або народження нею дитини –чотирнадцятирічного віку.</p> <p>...</p> <p>Стаття 1512. Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу.</p> <p>1. Позов про розірвання шлюбу може бути пред'явлений одним із подружжя.</p> <p>2. Позов про розірвання шлюбу не підлягає задоволенню протягом вагітності дружини та протягом одного року після народження дитини, крім випадків, якщо:</p> <p>...</p> <p>4) з інших підстав, які мають істотне значення.</p> <p>3. Опікун має право пред'явити позов про розірвання шлюбу, якщо цього вимагають інтереси того з подружжя, хто визнаний недієздатним.</p> <p>....</p> <p>Стаття 1917. Права, що підлягають реєстрації</p> <p>1. Приписи цієї глави застосовують до будь-</p>	<p>Стаття 1478. Право на шлюб</p> <p>1. Право на шлюб мають особи протилежної статі, які досягли шлюбного віку.</p> <p>2. За заявою особи, яка досягла шістнадцятирічного віку, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам.</p> <p>...</p> <p>Стаття 1512. Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу.</p> <p>1. Позов про розірвання шлюбу може бути пред'явлений одним із подружжя.</p> <p>2. Опікун має право пред'явити позов про розірвання шлюбу, якщо цього вимагають інтереси того з подружжя, хто визнаний недієздатним.</p> <p>...</p> <p>Стаття 1917. Права, що підлягають реєстрації</p> <p>1. Права, що підлягають реєстрації, визначає</p>

<p>якого державного реєстру, що відповідає таким умовам:</p> <p>1) у цьому реєстрі згідно із законом підлягають реєстрації визначені речові права та/або інші визначені майнові права (права, які підлягають реєстрації/зарєєстровані права);</p> <p>...</p> <p>12. Приписи, визначені цією статтею, застосовують, якщо іншого не встановлює цей Кодекс.</p> <p>...</p>	<p>закон.</p> <p>...</p>
---	--------------------------

Також маємо наголосити, що незалежно від наявності відмінних пропозицій, для альтернативного законопроекту № 14394-1 залишаються слухними всі міркування, висловлені Дослідницькою службою Верховної Ради України до основного законопроекту № 14394, надіслані Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (лист від 29.01.2026 № 22/17-2026/19845). Крім того, зазначаємо помилкову наявність двох частин четвертих у статті 1930 законопроекту № 14394-1, в якій ідеться про можливість здійснення попередньої реєстрації права на нерухоме майно.

Висновок

Прийняття проекту Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного) (реєстр. № 14394-1 від 06.02.2026), на наше переконання, є доцільним та актуальним, водночас він потребує доопрацювання в контексті висловлених міркувань, що, як вбачається, сприяло би покращенню змісту законопроекту.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*